

Geachte mevrouw, heer,

Accountantsorganisaties hebben een belangrijke rol in het maatschappelijk verkeer. Zo moet iedereen kunnen vertrouwen op het deskundige oordeel van een accountant in de controleverklaring bij een jaarrekening maar ook bij andere diensten die door accountants worden geleverd.

De berichten over het ongeoorloofd delen van vragen en antwoorden bij toetsen die door partners en medewerkers van accountantsorganisaties moeten worden afgelegd, verkort ook wel aangeduid als examenfraude, raken de vakbekwaamheid en de integriteit van accountants. Wij kunnen ons daarom goed voorstellen dat de berichten over examenfraude ook binnen uw organisatie veel aandacht hebben gehad. Per slot van rekening is het accountantsberoep hierdoor negatief in het nieuws.

De Autoriteit Financiële Markten heeft naar aanleiding van meldingen over examenfraude de accountantsorganisaties met een oob-vergunning gevraagd om een onderzoek in te stellen naar examenfraude. Inmiddels is uit die onderzoeken gebleken dat er zich daadwerkelijk vormen van examenfraude hebben voorgedaan.

Er is vooralsnog geen reden om aan te nemen dat er zich binnen uw organisatie ook gevallen van examenfraude hebben voorgedaan. Niettemin verzoeken wij u, in het kader van de zelfhygiëne waarmee wij gezamenlijk het vertrouwen in de sector willen herstellen, uzelf te richten op maatregelen die moeten voorkomen dat examenfraude zich binnen uw accountantsorganisatie voor kan doen. In de tweede plaats vragen wij u om een onderzoek uit te voeren naar examenfraude in het geval u er een vermoeden van heeft dat daarvan sprake is geweest binnen uw accountantsorganisatie. Wij lichten deze verzoeken hierna toe.

Algemeen

Vanzelfsprekend richten wij ons erop om samen met de accountancysector een analyse te maken van het gebeurde en daaruit lessen te trekken naar de toekomst. Wij doen dat in het kader van de lopende projecten rond de beroepsontwikkeling en de beroepscultuur en de vernieuwing van het beroepsprofiel en de accountantsopleiding. De NBA kondigde eerder al aan dat de huidige systematiek van permanente educatie en verplichte kennistoetsen wordt geëvalueerd. Wij zullen, zodra die evaluatie gereed is en er een nieuw model is ontwikkeld, dat extern laten toetsen op fraudegevoeligheid. Daarnaast blijven wij wijzen op de eigen verantwoordelijkheid van iedere individuele accountant voor haar of zijn eigen professionele ontwikkeling. Daar past vanzelfsprekend geen frauduleus handelen bij.

Echter, om weer verder te kunnen op de ingeslagen weg naar herstel van vertrouwen, is het nu in de eerste plaats aan de accountantsorganisaties zelf om examenfraude te voorkomen, eventuele misstanden op te sporen en aan te pakken.

Maatregelen ter voorkoming van examenfraude

Betrouwbaarheid, vakbekwaamheid en integriteit zijn kernwaarden voor iedere accountant. Accountantsorganisaties zijn kennisintensief van aard. Het opdoen en onderhouden van deze kernwaarden en kennis vormt een onderdeel van het stelsel van kwaliteitsbeheersing. Leer- en ontwikkelprogramma's maken onderdeel uit van dit kwaliteitsbeheersingsstelsel.

Om dat als accountantsorganisatie te waarborgen zijn algemene maatregelen behulpzaam. Daarbij valt te denken aan:

- Het vormen van beleid over het (eerlijk) afleggen van toetsen.
- Het doen van eigen onderzoek naar de prikkels die van invloed kunnen zijn op het al dan niet eerlijk verlopen van toetsen.
- Het organiseren van training en ontwikkeling in bijvoorbeeld focussessies.
- Het bevorderen dat medewerkers die signaleren dat er situaties in de organisatie zijn die een risico vormen dat toetsen niet eerlijk verlopen, de ruimte krijgen om daarover zorgen te uiten.
- Het vooraf bekend maken van consequenties die worden verbonden aan het niet eerlijk afleggen van toetsen.
- Het vragen van een verklaring vooraf van deelnemers over het naleven van de spelregels rond het afleggen van toetsen.
- Het actief monitoren van een eerlijk verloop van het afleggen van toetsen.
- Het opstellen van een oorzakenanalyse als is geconstateerd dat (een) toets(en) niet eerlijk is verlopen.

Onderzoek naar examenfraude

De examenfraude die is geconstateerd bij oob-vergunninghouders, rechtvaardigt wat ons betreft in principe een verzoek van ons aan *alle* accountantsorganisaties met een 'reguliere' vergunning om ook een onderzoek te doen naar mogelijke examenfraude. Wij kunnen ons namelijk voorstellen dat examenfraude breder voorkomt bij accountantsorganisaties. Toch vinden wij dat accountantsorganisaties met een reguliere vergunning niet zonder meer vergeleken kunnen worden met accountantsorganisaties met een oob-vergunning. Het instellen van een onderzoek naar examenfraude zonder dat daarvoor een aanleiding bestaat, vinden wij in het geval van reguliere vergunninghouders dan ook niet gepast.

Dat brengt ons ertoe om op u een beroep te doen om een onderzoek in te stellen naar mogelijke examenfraude binnen uw accountantsorganisatie, maar enkel in het geval u er een vermoeden van heeft dat van examenfraude sprake is geweest.

Daar vervullen wij ook een rol bij. In ons overleg met de accountantsorganisaties met een oob-vergunning over examenfraude, spreken wij over de stand van zaken rond de onderzoeken en het gevolgde proces en doen wij een nadere verkenning van de gevallen waarin een tuchtrechtelijke aanpak aangewezen is. Tegen die achtergrond hebben wij op basis van de informatie die wij in het overleg hebben gekregen een matrix examenfraude door accountants opgesteld. In die matrix zijn de verschillende verschijningsvormen van examenfraude weergegeven met daarin tevens een veralgemeniseerde weergave van de hiërarchische niveaus waarop examenfraude zich kan hebben voorgedaan. Die matrix sturen wij u hierbij toe in de verwachting dat die u behulpzaam is bij de uitvoering van het onderzoek waar wij u om vragen in het geval u het vermoeden heeft dat er zich gevallen van examenfraude hebben voorgedaan binnen uw organisatie. Als u een onderzoek uitvoert, kunnen wij u ook de vragen- en antwoordssets van de Kennistoets 2022 onder voorwaarden ter beschikking stellen als u vindt dat u dat kan helpen bij de uitvoering van het onderzoek.

Indien u aanleiding ziet voor een onderzoek, verzoeken wij u om na afronding van uw onderzoek en het doorlopen van de vervolgstappen, waaronder het proces van hoor en

wederhoor, de maatregelen te nemen die u passend acht in gevallen van examenfraude. Die maatregelen kunnen van arbeidsrechtelijke aard zijn.

De onderzoeken kunnen echter ook leiden tot de vorming van dossiers van ernstige gevallen van examenfraude begaan door accountants. Rekening houdend met alle omstandigheden in de individuele gevallen, menen wij dat dergelijke dossiers in de vorm van een tuchtrechtelijke klacht voorgelegd zouden moeten worden aan de Accountantskamer.

Een tuchtrechtelijke klacht kan door de NBA worden ingediend. Wij verzoeken u dan ook om na afronding van uw onderzoek – als u dat naar aanleiding van een vermoeden heeft ingesteld - contact met ons op te nemen wanneer u ernstige gevallen van examenfraude heeft vastgesteld. Wij richten ons erop om gesprekken naar aanleiding van dergelijke meldingen in het vierde kwartaal van dit jaar te voeren.

Indien u een vermoeden heeft van een of meer gevallen van examenfraude, is het van belang dat uw onderzoek voortvarend wordt uitgevoerd en daarom verzoeken wij u om de eerste fase van uw onderzoek dan uiterlijk op 1 oktober van dit jaar te hebben afgerond. Gelet op de onderzoeken die bij de oob-vergunninghouders worden uitgevoerd, onderscheiden wij bij de onderzoeken drie fasen. De eerste fase bestaat uit het verzamelen van het feitenmateriaal en het in kaart brengen van de overige relevante omstandigheden. De tweede fase is bedoeld voor de toepassing van hoor en wederhoor. De derde fase is ten slotte gericht op het voeren van afrondende (sanctie)gesprekken voor zover die gesprekken van toepassing zijn.

Wij kunnen ons voorstellen dat deze brief bij u vragen oproept. Om die reden zullen wij op **29 mei 2024 van 12:00u tot 13:00u** een gelegenheid bieden om in een online bijeenkomst uw vragen te stellen over onze verzoeken. U kunt daarvoor één persoon per accountantsorganisatie aanmelden via www.nba.nl/vragenuurrv. De deelnemer ontvangt dan op het opgegeven e-mailadres de inloggegevens voor de online bijeenkomst.

In het geval u er de voorkeur aan geeft om op individuele basis vragen te stellen over deze brief, dan kunt u voor het maken van een (telefonische) afspraak een bericht sturen naar het e-mailadres ons secretariaat en dat van de directie (directiesecretariaat@nba.nl).

Met vriendelijke groet,
het bestuur van de NBA

drs. K. Douma
voorzitter

S.L. Visser RA
bestuurslid

Bijlage: matrix en bijlage bij matrix